

Det nödvändiga vapnet

Tendensen att hålla tyst ring, att mörklägga frågan om atombomber har i vårt land varit utomordentligt stark. Ännu för några år sedan var den förhärskande även inom den militära sakkunskapen; av konservatism och slentrian var man villig att frånga gamla planer, gamla tänkesätt och tycktes inbill sig att en butter misstro kunde stäcka insikten om de nya vapnets revolutionerande betydelse. Dess bättre har denna hållning småningom förändrats; överbefälhavarens krav på praktiska atombomber hösten 1954 markerade här ett avgörande framsteg. Men fortfarande finns bland de utpräglade försvarsvänliga och jämväl bland militären en benägenhet att skjuta andra och mindre viktiga ting i förgrunden, att inte med energi tala om det väsentliga. Delvis beror detta sannolikt på rädsla för att utvidgningar och anslagsökningar som anses behövliga inom den redan bestående försvarsorganisationens ram skall bringa fara om de moderna vapnets betydelse och nödvändighet bekrävas. Delvis beror det på en alltför långt driven hänsyn till artipolitikens oro för att på denna punkt fresta en upplysande och allvarlig debatt.

Denna oro förmärkes överallt, riksdagen, i pressen, i partiernas inre förhandlingar och i uttalanden. Hr Hjalmarson är fortfarande den enda politiker i första planet som vågat bestämt säga sin mening. De övriga trycker ängsamt inför frågan, närmar sig den med några allmänna fraser och drar sig sedan tillbaka bakom dimridån, förklarar utan motivering att den saknar aktualitet.

Till dessa undvikande hör också försvarsministern. I ett anförande häromdagen vid sjösättning av en jagare gav hr Torsten Nilsson ett ypperligt prov på hur man talar utan att ta ställning. En rad satser visade att han var medveten om problemet, rimligen också om det trängande behovet av atomvapen. "Visst har vi skäl att sända tankfulla blickar mot framtiden när det gäller nya vapen och förstörelsemedel... Självfallet har tillgången på atomstridsmedel revolutionerat förutsättningarna för krigföringen." Vad innebär denna sista sats om inte att krigföringen måste bli en helt annan än tidigare, att atomvapnen är av avgörande vikt, att därför också Sverige har behov av dem?

Men hr Nilsson lyckades dock komma från att ta ståndpunkt. Han lyckades rent av rikta udden i sitt anförande mot dem som begär att vi skall utrusta oss med atomvapen. De satser

i vilka detta skedde förtjänar att citeras och analyseras. "Att exempelvis stämpla alla andra stridsmedel inom vårt försvar än flyget och atomvapnet som meningslösa detaljer är både ologiskt och överdrivet, allra helst som vi inte förfogar över det senare och intet tyder på att vi kommer att göra det inom de närmaste åren. Sådana påståenden kan undergräva en av de avgörande förutsättningarna för ett effektivt försvar, nämligen vårt folks försvarsvilja..."

Naturligtvis vet hr Nilsson att ingen anser allt utom flyg och atomvapen som "meningslösa detaljer". Han vet att vad vi påstår är att utan atomvapen och ett starkt flyg är vårt försvar bristfälligt och ineffektivt, alltså ungefär det samma som han själv enligt förut citerade satser måste mena. Men genom att använda ett vilseledande uttryck får han tillfälle dels att komma från saken, dels att angripa dem som öppet drar konklusionerna av läget — och mycket riktigt blir han applåderad av Ny Dag, företrädare i Sverige för den stat som ständigt skryter över större och bättre atombomber och naturligtvis är angelägen om att Sverige skall sakna sådana bomber, skall vara så svagt som möjligt. Likaså oredig är hr Nilsson då han säger att uppfattningen om vapnets värde skall vara beroende av om vi har dem eller snart kan få dem; om atomvapnen är de viktigaste vapnen, är detta självfallet oberoende av om vi har tillgång till

VERKAN av en atomladdad projektil från en 28 cm pjäs — bilden visar en amerikansk atomkanon — är oerhörd; man räknar med att tex stridsvagnar förstörs inom ett område med 1500 meters radie. En vanlig projektil uppnår samma effekt blott inom en cirkel med 75 meters radie (den svarta punkten i illustrationen som åskådliggör skillnaden i verkan).

dem eller inte. Lika kringgående är hr Nilsson då han säger att vi inte kan erhålla dylika vapen inom en nära framtid — det är just det som är frågan. Framför allt är det dock en man av hr Nilssons kapacitet och kvalitet ovärdigt att anklaga dem som säger sanningen för att undergräva folkets försvarsvilja. Det är ansvariga politikernas klassiska metod att värja sig mot det ovedersägliga: man påstår att den som påpekar fel och svagheter — i försvar, i rättsordning, i förvaltning — förstör det förtröende som behövs hos allmänheten och tror sig därigenom slipa ansvaret för att felet och svagheter finns där. Kritiken skall tystas därför att den talar om hur det förhåller sig, ty sanningen är farlig för folket — det är summan av

detta för makthavare typiska resonemang.

På samma linje, men med än klunsigare steg, går Morgontidningen. Här ondgör man sig över att överdirektör Hugo Larsson vid Försvarets forskningsanstalt "fått" deklarerat sin åsikt om atomvapnets nödvändighet vid Folk och Försvars konferens och rent av refererat i radio och av Tidningarnas telegrambyrå. Så långt vågar man driva mörklägnings-tendensen.

Regeringsorganet har också i en underligt skämsamt ton tagit ställning mot atombomber. Motivet är att dessa bomber är så förödande att de är "terrorbomber". Realiteten är att de taktiska atombombarna är avsedda för att bekämpa militära mål, inte för terrorbombning.

Men det väsentliga är en annan fråga. Alla demokratiska partier säger att vi skall försvara oss, att ett starkt försvar är vår bästa fredsgaranti. Vill man verkligen då att våra värnpliktiga skall tvingas att kämpa med underlägsna, föråldrade vapen, att de skall ställas mot ett atomartilleri som är hundratals gånger mera effektivt än de kanoner de själva förfogar över? Det är otröligt att en förnuftig och ärlig människa skall kunna hävda en sådan ståndpunkt. Det är lika orimligt som att stanna vid gevär och förbjuda kulsprutor, att kräva att vi blott skall få ha andra klass stridsvagnar eller flygplan. Det är en orättfärdighet mot hela folket att begära motstånd — men blott med otillräckliga vapen.